

GERMİYANOĞULLARI**XIII. yüzyıl sonlarında
Kütahya ve civarında kurulan
Türkmen beyliği.**

Beyliğin adı, önceleri bir aşiret iken sonradan hânedanı niteleyen Germiyan'a nisbet edilir. Germiyan (کرمان) kelimesi kaynaklarda harekesiz olarak yazıldığından başta yer alan "kef" in hangi sesle okunması gerektiği tartışma konusu olmakla birlikte "Germiyan" şekli genellikle kabul görmüştür.

1239'da Baba İshak isyanı sırasında Selçuklu Devleti hizmetinde Malatya civarında bulunan Germiyanlılar, Hârizm Hükümdarı Celâleddin Mengüberti ile bu bölgeye gelmiş olmalıdırlar. Malatya yöresinde Germiyan adlı bir yerin bulunması aşiretin ismi hususunda dikkat çekici bir delildir. Menşei konusunda da ispatlanamayan birtakım görüşler ileri sürülen aşiretin ilk tarihî şahsiyeti olarak Baba İshak isyanı sırasında Malatya'da faaliyet gösteren Alişir oğlu Muzafferüddin'in adına rastlanır. Selçuklu saltanat mücadelelerinde de Germiyanlı Kerimüddin Alişir'in, 1264 yıllarında Selçuklu Veziri Muînüddin Süleyman Pervâne'nin şikâyetiyle Konya'da diğer Selçuklu emîrleriyle beraber Moğollar tarafından öldürüldüğü bilinmektedir.

Germiyanlılar'ın hangi tarihte Batı Anadolu'ya geldiklerine dair kesin bilgiler yoktur. Ancak Kerimüddin Alişir'in 1264'te öldürülmesi ve 1277'de meydana gelen "Cimri olayı"na karışmaları, bu tarihler arasında batıya geldiklerini göstermektedir. Nitekim Selçuklu Sultanı II. Gıyâseddin Mesud'a karşı koyan Germiyanlılar'dan Alişir'in kızının oğlu Bedreddin Murad, 1288'de Denizli civarında Moğol ve Selçuklu kuvvetleriyle giriştiği çarpışmada hayatını kaybetmişti. Dolayısıyla 1276'dan hemen önce Kütahya ve Denizli civarında faaliyet gösterdikleri anlaşılmaktadır. Hatta Germiyanlılar, Denizli için Selçuklu Veziri Sâhib Ata ile mücadeleye girerek burayı ellerinde tutmayı başarmışlardır. 1289 yılına kadar devam eden mücadeleler sırasında Germiyan aşiretinin reisi Alişir oğlu Hüsameddin idi.

Ankara'da Kızılbey Camii minberinin 699 (1299) tarihli tamir kitâbesinden, Germiyanlılar'ın hâkimiyetlerini Ankara'ya kadar uzattıkları ve Selçuklu hâkimiyetini tanıdıkları anlaşılmaktadır. Bu

kitâbede adı geçen Yâkub, Kerimüddin Alişir'in oğludur. Beyliğin ilk müstakil idarecisi olan Yâkub Bey devri (1300-1340) Germiyanlıların'ın en güçlü dönemini oluşturur. 1300 yıllarında bağımsızlığını kazandığı anlaşılan Yâkub Bey'in hâkim olduğu topraklar, İbn Fazlullah el-Ömerî'nin kaydettiğine göre Yâkub-ili adıyla adlandırılmaktaydı. Ayrıca Germiyan Beyliği, XIV. yüzyılın ilk çeyreğinde Batı Anadolu'daki diğer beylikleri de nüfuzu altında bulundurmaktaydı. Daha 1305'te Yâkub Bey kendi subaşı Aydınolu Mehmed Bey'i Ege denizine doğru topraklarını genişletmek üzere gönderdiği gibi Anadolu beyleriyle birlikte yıllık bir vergi karşılığı İlhanlılar'ı metbû olarak tanımış, 1314 yılında Anadolu'ya gelen Emîr Çoban'a itaatini bildirmişti. Bizanslılar'la da mücadele ederek 1304'te Menderes nehri yakınlarındaki Tripolis'i alıp Simav yakınlarındaki Angir'i (Hisarköy) fethetmiş ve daha sonra 1306'da 30.000 kişiye yakın bir kuvvetle Alaşehir'i kuşatmıştı. Bu kuşatma, Bizans İmparatoru II. Andronikos'un İspanya'dan getirttiği Katalan kuvvetlerinin yetişmesi üzerine sonuçsuz kaldı. Daha sonra Alaşehir üzerinde nüfuz tesis edildi ve buradan alınan cizye ile Kütahya'da yaptırılan Vâcidiye Medresesi'nin masrafları karşılandı.

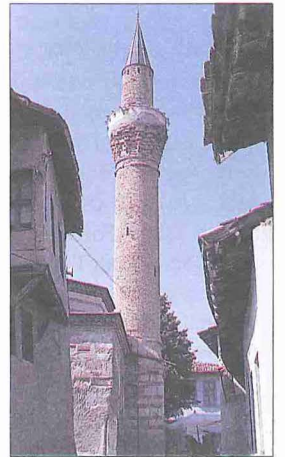
Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin torunu Ulu Ârif Çelebi'nin 1312'den önce Denizli ve Kütahya'yı ziyaret ettiği zaman görüştüğü ve üzerinde mânevî nüfuz kurduğu Yâkub Bey'in Osmanlılar'la ilk dönemlerdeki münasebetleri, beylikler üzerindeki himaye politikası sebebiyle pek dostça olmadı. Nitekim ilk Osmanlı kroniklerinde, Osman Bey'in 1313 yılında Leblebici (Leblüce) Hisarı'nı fethederken Germiyanlılar'dan çekindiği için oğlu Orhan Bey'i Köse Mihal ve Saltuk Alp ile birlikte Karacahisar'a (İnönü) gönderdiği, Germiyanlılar'ın teşvikiyle Çavdar Tatarları'nın bu durumdan faydalanarak Osmanlı topraklarına hücum ettikleri, Karacahisar şehrini ve pazarını bastıkları belirtilmektedir.

Öte yandan İlhanlılar'ın Anadolu valisi Emîr Çobanoğlu Timurtaş'ın 1325'te Eşref ve Hamidoğulları beylerini ortadan kaldırmamasından sonra Germiyan, Denizli, Alaşehir ve Menteşe illerini zaptetmek üzere Eğridir'de hazırlık yapması yeni bir mücadelenin başlangıcını teşkil etti. Timurtaş Denizli'yi almak üzere o tarafa gitti; Karacahisar-ı Sâhib (Afyon-

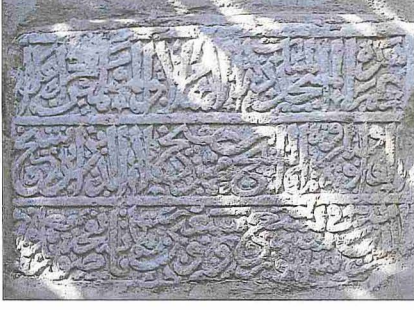
karahisar) tarafına da Eretna'yı gönderdi. Yâkub Bey'in damadı olan ve himayesinde bulunan Karacahisar beyi Kütahya'ya kaçtı. Eretna ile Yâkub Bey'in arasında savaş başlamak üzere iken Timurtaş'tan gelen bir emirle Eretna geri çekildi (1327). Ayrıca Yâkub Bey'in 1340'ta Mısır ile mektuplaştığına dair kayıtlar mevcuttur.

XIV. yüzyılın ilk yarısında Anadolu hakkında değerli bilgiler veren İbn Fazlullah el-Ömerî, seyyah Haydar Uryan ve seyyah Cenevizli Balaban'dan naklen Germiyan hükümdarının Türk emîrlerinin en büyüğü olduğunu, bu emîrlerin memleketlerine hükmettiğini, beyliğin merkezi olan Kütahya'nın büyük bir kaleye, bol mahsul veren köylere ve geniş meralara sahip bulunduğunu, ayrıca beyliğin 700 yerleşme yeri ve pek çok askeri olduğunu yazar. Yine Haydar Uryan'dan naklen beyliğin 40.000 atlı askeri bulunduğunu, Cenevizli Balaban'dan naklen de savaş zamanında 200.000 süvari ve piyade askerini tam teçhizatlı olarak çıkarabildiğini belirtir. Bu sonuncu rakamın abartılı olduğu veya bağlı beyliklerle birlikte toplanan asker sayısını gösterdiği düşünülebilir. Ömerî, Yâkub Bey devrinde Bizans'tan her yıl 100.000 dinar vergi ve bazı değerli eşyaların hediye olarak geldiğinden de söz eder.

Yâkub Bey'den sonra yerine oğlu Çahşadan lakaplı Mehmed Bey geçti (1340-1361). Mehmed Bey'in Katalanlar tarafından zaptedilen Kula ile Angir'i geri aldığı, II. Yâkub Bey'e ait Kütahya'daki Türkçe taş vakfiyede yazılıdır. Şeyhoğlu Mustafa'nın *Hurşidnâme*'sinde Mehmed Bey'in büyük oğlunun Süleyman Şah olduğu bildirilmektedir. 1363 tarihli vakfiye sûretinde de Mehmed Bey'in Mûsâ adında bir kardeşi bulunduğu kayıtlıdır.

Germiyanlı Süleyman Şah zamanında 779 (1377-78) yılında yaptırılan Kursunlu Camii'nin minaresi - Kütahya

Kursunlu Camii'nin kitâbesi - Kütahya

Mehmed Bey'den sonra yerine büyük oğlu Süleyman Şah geçti (1361-1387). Süleyman Bey'in lakabının Şah Çelebi olduğu kitâbelerde ve arşiv belgelerinde kayıtlıdır. *Hurşîdnâme* bu devir için önemli bir kaynaktır. Şeyhoğlu Mustafa eserini Süleyman Şah için yazmaya başlamış, ancak onun vefatı üzerine Yıldırım Bayezid'e takdim etmiştir. Eldeki bilgilere göre Süleyman Şah, Karamanoğlu Alâeddin Bey ile Hamîdoğlu İlyas Bey'in mücadeleleri sırasında Karamanoğlu'na karşı Hamîdoğlu'nu tutarak işgal edilen memleketlerini geri aldı. Böylece Karamanlılar'la sınır olmama siyaseti takip ettiyse de bu olay Karamanlılar'la arasının açılmasına sebep oldu.

Bir taraftan Karamanlılar'dan, diğer taraftan durmadan genişleyen Osmanlılar'dan çekinen Süleyman Şah beyliğinin muhafazası için yeni imkânlar aradı. Osmanlılar'la akrabalık kurmak için kızı Devlet Hatun'u I. Murad'ın oğlu Bayezid'e vermek istedi. Süleyman Şah bu şekilde Osmanlılar'la sıkı münasebetler kurulacağını düşünürken I. Murad da Anadolu'daki durumunu güçlendirmek için bu teklifi olumlu karşıladı. I. Murad, Bursa Kadısı Mehmed Efendi, emîr-i alem Aksungur Ağa, Çavuşbaşı Demirkan, Bayezid'in dadısı ile Kadı Mehmed Efendi'nin ve Aksungur'un hanımlarını Kütahya'ya kız istemek için gönderdi. Buna karşılık Süleyman Şah da bir cevabî mektupla devrin ileri gelen âlimlerinden İshak Fakih'i Osmanlı başşehrine yolladı. İshak Fakih'in getirdiği hediyeler arasında meşhur Germiyan atlası, Denizli bezleri, altın ve gümüş gibi değerli eşyalar bulunuyordu. Süleyman Şah'ın, kızının düğünü dolayısıyla Kütahya, Simav, Eğrigöz (Emet) ve Tavşanlı'yı çeyiz olarak Osmanlılar'a vermesi, Ger-

miyan üzerinde Osmanlı nüfuzunun tesisi bakımından ilk ciddi ve önemli adımdır. Kütahya gibi bir merkezin Osmanlılar'a terkinin altında yatan asıl sebep tartışma konusudur. Osmanlı kroniklerinde bu durum, Karamanlılar'la Germiyanlılar arasındaki düşmanlığa ve Osmanlılar sayesinde toprakların koruma altına alınması siyasetine bağlanır. Ancak bu kesinlik kazanmış değildir. 1381 yılında yapılan düğünden sonra Bayezid Kütahya'ya idareci olarak gönderildi. Süleyman Şah da Kula'ya çekildi ve orada vefat etti.

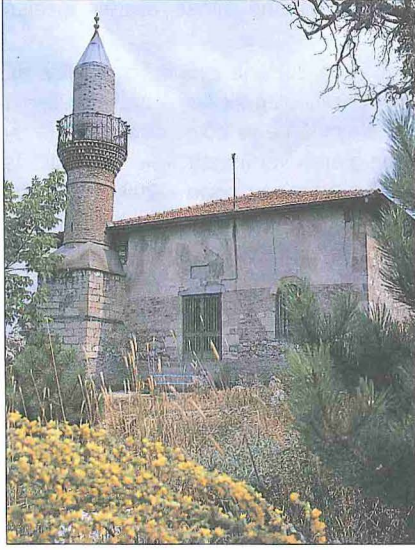
Şeyhoğlu Mustafa *Hurşîdnâme*'sinin yansını tamamladığında Süleyman Şah'ın öldüğünü yazar. 1387'de babasının vefatı ile yerine II. Yâkub Bey geçti. Süleyman Şah'ın Yâkub Bey'den başka Hızır ve İlyas adlarında iki oğlu daha vardı. Kosova Savaşı sırasında diğer beylikler gibi Yâkub Bey de asker gönderdi. Ancak I. Murad'ın şehid olması üzerine önceki beylikler gibi Osmanlılar'a karşı harekete geçip kız kardeşinin çeyizi olarak verilen toprakları geri almak istedi. Rumeli'deki durumu düzelterek Anadolu'ya geçen Bayezid, Kütahya taraflarına geldiğinde kendisini hediyelerle karşılayan kayınbiraderini ve subaşı Hisar Bey'i İpsala Kalesi'ne hapsedirdi. Böylece 1390 yılında bütün Germiyan toprakları Osmanlılar'ın idaresi altına girdi. 1399'da bir yolunu bulup kaçan Yâkub Bey Timur'un yanına gitti. 1402'de Ankara Savaşı'ndan sonra eski toprakları kendilerine verilen Anadolu beylerinden biri de Yâkub Bey idi. Hatta Timur İzmir üzerine seferi sırasında Kütahya'ya gelip bir süre kalmış, İzmir'in alınışından sonra ülkesine dönmüştü.

Yâkub Bey Fetret devrinde Osmanlı şehzadeleri arasındaki mücadelenin ilk yıllarında Osmanlılar'a karşı vaziyet aldı. Cüneyd Bey ve Şehzade İsâ Çelebi olayı sırasında Karamanlılar'la bir ara iş birliği de yaptı. Daha sonra Çelebi Mehmed tarafına meyletti. Karamanoğulları ise bu yakınlığı benimsemeyerek 1410-1411 yıllarında Germiyan topraklarına saldırdılar. Karamanoğlu Mehmed Bey Kütahya'yı kuşattı ve ele geçirdi. Bu husus Yâkub Bey'e ait taş vakfiyede de yer alır. Yâkub Bey böylece ikinci defa, taş vakfiyede açıkça yazıldığı gibi iki buçuk yıl memleketinden uzak kaldı. Kütahya'yı aldıktan sonra Bursa üzerine yürüyen ve burayı 1413'te yakan Karamanlılar'a karşı harekete geçen Çelebi Mehmed

onları buradan uzaklaştırdı; Yâkub Bey de Osmanlı himayesi altında beyliğine yeniden sahip oldu. Bunun üzerine Yâkub Bey yaptırmakta olduğu imareti tamamlayarak açmış ve buraya bir de taş vakfiye diktirmiştir. Vakfiyeye göre Yâkub Bey 1414'te ülkesine hâkim olabiliyordu. Çelebi Mehmed'in 1421 yılına kadar geçen döneminde Germiyan Beyliği Osmanlı himayesinde sükûnet içinde bir devir geçirdi.

II. Murad Osmanlı tahtına geçtiğinde, şehzade Küçük Mustafa Çelebi'nin Hamîd sancak beyliği zamanında Karamanlılar Hamîd-ili'ni ele geçirmişlerdi. Yâkub Bey II. Murad'a karşı Mustafa Çelebi'yi destekledi. Ancak Karamanlılar ve Yâkub Bey'in teşvik ettikleri Mustafa Çelebi İznik'te II. Murad tarafından yenilgiye uğratılıp ortadan kaldırıldı. Bunun üzerine Yâkub Bey Osmanlılar'la dost olma yollarını aradı. Erkek çocuğu olmadığı için memleketini vefatından sonra kız kardeşinin çocuklarına da bırakmak istemediğinden Osmanlılar'a vasiyet etti. 1428 yılında Edirne'ye giderek II. Murad ile görüşüp memleketini ölümünden sonra ona bıraktığını bildirdi. Edirne'ye gelişinde kendisine Şeyhî Sinan mihmandar olarak tayin edildi. Kütahya'ya dönen Yâkub Bey bir yıl sonra vefat ederek yaptırmış olduğu imaret mescidinin içine defnedildi. Yâkub Bey'in Ekim 1422 tarihli orijinal bir vakfiyesi vardır. Bu vakfiyenin başında yer alan "Yâkub" kelimesinin sağ tarafında "Murad Han b. Mehmed el-muzaffer dâimâ" yazılı bir tuğra vardır. Bu vakfiyeden, Germiyanlılar'ın Osmanlı himayesinde olduğu katı şekilde anlaşılabilir. Yâkub Bey'in ölümünden sonra Kütahya sancak beyliğine Timurtaş Paşazâde Umur Bey'in oğlu Osman Çelebi gönderilerek Germiyan üzerindeki Osmanlı himaye siyaseti fiilî şekle dönüştürülmüştür.

Teşkilât ve Kültür Hayatı. XIV. yüzyıl başlarında Batı Anadolu'da en güçlü beyliklerden biri olan Germiyanlıların teşkilâtı diğer Türkmen beyliklerinden pek farklı değildir. I. Yâkub Bey ailenin en ileri gelen şahsiyeti olarak devlet reisi durumundaydı ve "ulu bey" idi. Ona bağlı beyler ailenin ortak malı olan araziyi paylaşmışlar ve onun adına idare etmişlerdi. Yâkub Bey'in oğlu Mûsâ Eğridir ve civarında idarecilik yapmakta iken beyliğin başında Süleyman Şah bulunuyordu. Kitâbelerden anlaşılacağına göre Germiyan beyleri "el-emîrül-kebir,

Minaresi Germiyanogulları dönemine ait olan Yukarı Kale (Orta Hisar) Mescidi - Kütahya

sultânü'l-Germiyanîyye, melikü'l-ümerâ ve'l-küberâ, sultânü'l-muazzam" gibi unvanlarla anılmaktaydılar.

Germiyan Beyliği sarayı hakkında devrin kaynaklarında ayrıntılı bilgiler yoktur. Geç devir müellifleri, Kütahya'daki sarayın Germiyanogulları döneminden kalma olduğunu yazırlar. Evliya Çelebi sarayı 360 odalı, divanhâneleri, hamamları, geniş bir bahçesi olan büyük bir yer olarak tarif eder. Ömerî'ye göre Yâkub Bey zamanında sarayda emîrler, vezirler, kadılar, kâtibler ve köleler bulunuyordu. Saray II. Yâkub Bey döneminde bir ilim ve kültür merkezi oldu. Germiyanogulları'nın iç teşkilâtı içinde emîrlerin yer aldığı bilinmektedir. Sandıklı'daki bir kitâbede Hüsâmeddin Yâkub b. Umûr'un "emîrû'l-muazzam" sıfatıyla anıldığı dikkati çeker. Nişancılık ve defterdarlık gibi büroların da bulunduğu, Şeyhoğlu Mustafa'nın bu iki görevi yerine getirdiği bilinmektedir. Ordu kumandanlarına ise subaşı deniyordu. Kaynaklarda Aydınoğlu Mehmed Bey, Özbek Subaşı, Hisar Bey gibi kumandanların adları zikredilir.

Germiyan toprak sistemi ve idaresi Selçuklu teşkilâtının devamıdır. İktâ sisteminin uygulandığı ve bununla ilgili bazı karînelere Osmanlılar dönemine ait tahrir defterlerinde rastlandığı söylenebilir. Nitekim tahrir defterlerinde, Germiyanogulları tarafından vaktiyle verilen muafiyetlerin sürdürüldüğü, vakfi-

yelerin geçerli sayıldığına dair pek çok kayıt mevcuttur (BA, TD, nr. 369, s. 54-55, 61, 62, 95, 97, 374; BA, MAD, nr. 617, s. 74, 85). Bütün bu kayıtlar, Germiyanogulları'nın diğer beylikler gibi sistemli bir toprak teşkilâtına sahip olduğunu ve bununla ilgili teşkilâtın oluşturulduğunu göstermektedir.

Toprak sistemi yanında iktisadî hayatta ticaretin ve sanayinin de nisbeten gelişmiş olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle çeşitli pamuklu dokumaların imal edildiği ve bunların çok tutulduğu kaynaklardaki bilgilerden çıkarılabilmektedir. Meselâ 1381'deki düğün sırasında Osmanlılar'a giden hediyeler arasında Denizli bezi gönderilmiştir. Ayrıca Germiyan askerlerinin süslü, kırmızı atlaslı elbiseleri bulunduğunu Ömerî zikretmektedir. Menderes yolu ile Kütahya şapları ve çeşitli mallar, özellikle atlar ve pirinç sevki yapılmaktaydı. Gümüş madeni de bol olarak çıkarılıyordu. Bursa-Kütahya arasında ticarî bakımdan yoğun bir ilişki vardı. İç bölgelerden ve Ege'den gelen yabancı menşeli mallar Kütahya yolu ile Bursa'ya giriyordu. Kütahya bölgesinde bulunan konar göçer teşekküller de çeşitli hayvan ürünleri elde ediyorlardı.

Germiyanogulları zamanında edebî ve ilmî faaliyet oldukça canlıydı. Türk dili bu bölgede büyük bir gelişme gösterdi. Şeyhoğlu Sadreddin Mustafa, Şeyhî Sinan, Ahmedî, Ahmed-i Dâî gibi müellifler ve şairler bu sahada yetişmişler, XV. yüzyıl Türk edebiyatının doğmasında önemli bir yere sahip olmuşlardı. Bunlar Germiyanogulları adına eserler kaleme aldılar. Şeyhoğlu'nun Süleyman Şah'ın isteğiyle tercümelediği, Şeyhî Sinan'ın II. Yâkub Bey'in musâhibi ve tabibi olduğu, Ahmedî'nin *İskendernâme* adlı eserini Süleyman Şah adına yazmaya başladığı, Ahmed-i Dâî'nin II. Yâkub Bey'in emriyle *Ta'bîrnâme*'yi Farsça'dan Türkçe'ye çevirdiği bilinmektedir. Bu müelliflerin sonradan Osmanlılar'a intisap ettiği düşünülecek olursa Germiyanlılar'ın Osmanlı ilim ve kültür hayatında önemli bir yeri olduğu anlaşılır. Öte yandan II. Yâkub Bey'in taş vakfiyesi de kültür açısından ayrı bir yere sahiptir. 1314 tarihinde yapılmış olan Vâcidiye Medresesi'nde İslâmî ilimler yanında astronomi ilmiyle ilgili dersler de okutulmuştur. Germiyanogulları'nın Kütahya, Denizli, Afyon, Uşak, Kula, Sandıklı gibi şehir ve kasabalarda eserleri bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

- BA, TD, nr. 369, s. 54-55, 61, 62, 95, 97, 374; BA, MAD, nr. 617, s. 74, 85; BA, İbnülemin-Evkaf, nr. 6167; *Urfalı Mateos Vekâyi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)* (nşr. ve trc. H. D. Andreasyan), Ankara 1962, s. 267; İbn Bîbî, *el-Evâmîrü'l-âla'îyye*, s. 690; a.mlf., *Tevârîh-i Âl-i Selcûk IV: Muhtaşar Selcûknâme* (nşr. M. Th. Houtsma), Leiden 1902, s. 323; Aksarâyî, *Müsâmeretü'l-ahbâr*, s. 311; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlik* (Taeschner), s. 1-31; Şeyhoğlu Mustafa, *Hurşidnâme*, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 550, vr. 4^a; a.e. (nşr. Hüseyin Ayan), Erzurum 1979; a.mlf., *Kenzü'l-küberâ ve mehek-kül'ulemâ* (nşr. Kemal Yavuz), Ankara 1991, nâşirin girişi; Eflâkî, *Menâkıbü'l-ârifin*, II, 946; Yazıcızâde Ali, *Tevârîh-i Âl-i Selcuk*, TSMK, Revan, nr. 1390, vr. 504; İbn Battûta, *Seyahatnâme*, I, 317; a.e.: *Voyages*, II, 271; Nizâmeddin-i Şâmî, *Zafernâme* (nşr. Felix Tauer), Prague 1937, I, 261; a.e. (trc. Necati Lugal), Ankara 1949, s. 312; Esterâbâdî, *Bezm ü Rezm* (nşr. Kilisli Muallim Rifat), İstanbul 1926, s. 387; Kalkaşendî, *Subhu'l-a'sâ*, VII, 281; Makrîzî, *Kitâbü's-Sü'lûk*, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 3372/4, vr. 27^b; Aynî, *İkdü'l-cümân*, TSMK, III, Ahmed, nr. 2911/9, vr. 217; Şerefeddin Ali Yezdî, *Zafernâme*, Kalkûta 1888, II, 449; Aşıkpaşazâde, *Tarih*, s. 4, 25; Oruç b. Âdil, *Tevârîh-i Âl-i Osman*, s. 26; Neşrî, *Cihannümâ* (Unat), I, 95-98; İdrîs-i Bitlisî, *Heşt Bihişt*, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 3541, vr. 274^a; Feridun Bey, *Münşeât*, I, 89; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, IX, 20; Enverî, *Düstûrnâme*, s. 17-21; *Le beau histoire du Bus-empire*, Paris 1835, XIX, 42; W. Heyd, *Histoire du commerce du Levant au moyen âge*, Leipzig 1923, II, 267; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 39-54; a.mlf., "Germiyan-ogulları", İA, IV, 767-770; P. Wittek, *Menşeş Beyliği* (trc. O. Şaik Gökyay), Ankara 1944, s. 43; Himmet Akin, *Aydinoğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma*, Ankara 1968, s. 17; Mustafa Çetin Varlık, *Germiyanogulları Tarihi: 1300-1429*, Ankara 1974; A. Osman Uysal, "Germiyanogulları Beyliği Dönemi Türbeleri", *IX. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi*, Ankara 1995, III, 397-404; Halil Ethem [Eldem], "Âl-i Germiyan Kitâbeleri", *TOEM*, I/2 (1328), s. 115; Ahmed Tevhid [Ulusoy], "Kütahya'da Germiyan Beyleri", a.e., II/8 (1329), s. 505; Aydın Sayılı, "Vâcidiye Medresesi", *TTK Belleten*, XII/47 (1948), s. 657; F. Nâfiz Uzluk, "Germiyanoglu Yâkub II. Bey'in Vakfiyesi", *VD*, VIII (1969), s. 86 vd.; I. Mélikoff, "Germiyanogulları", *EI²* (İng.), II, 989-990.

MUSTAFA ÇETİN VARLIK

GESCHICHTE der ARABISCHEN LITTERATUR

Alman şarkiyatçısı
Carl Brockelmann'ın
(ö. 1956)

Arapça yazma eserler
literatürüne dair kitabı.

Brockelmann bu eseri, İstanbul'da bulunduğu sırada İbn Kuteybe'nin *Uyûnü'l-ahbâr*'ı hakkında hazırladığı bir çalışmayı fazla satılmaz endişesiyle neş-